

Sygn. akt II AKa 233/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Przemysław Filipkowski

Sędziowie SA - Anna Zdziarska (spr.)

SO (del.) – Sławomir Machnio

Protokolant: st. sekr. sąd. Małgorzata Reingruber

przy udziale prokuratora Gabrieli Marczyńskiej – Tomali i oskarżyciela posiłkowego W. D.

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2021 r.

sprawy:

P. S. (1), syna P. i J. z domu O., urodz. (...) w W.

oskarżonego o czyn z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 25 § 1 i 2 k.k.

na skutek apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 02 marca 2020r., sygn. akt V K 31/18

1. zmienia zaskarżony wyrok wobec oskarżonego P. S. (1) w ten sposób, że:

- uniewinnia go od popełnienia zarzuconego mu czynu, uznając że działał w warunkach art. 25 § 1 k.k., odpierając w obronie koniecznej bezpośredni, bezprawny zamach na swoje zdrowie i życie;

- uchyla orzeczenia z punktów: II, III i V;

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego K. K. Radcy Prawnego w W. 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym 23 % VAT z tytułu wynagrodzenia za obronę pełnioną z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

3. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II AKa 233/20

Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie
z dnia 2 marca 2020r., sygn. akt V K 31/18

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w części

w całości

#

co do winy

#	co do kary	
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
<i>1.3.2. Podniesione zarzuty</i>		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia – tj. art. 202 § 1 k.p.k. wynikającą z odmowy przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego neurologa jako nieprzydatnego do stwierdzenia wpływu na stan zdrowia oskarżonego urazów doznanych w związku z uprawianiem boksu.	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia i w konsekwencji przyjęcie, że oskarżony przekroczył granice obrony koniecznej.	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki	

	lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	Zmiana i uniewinnienie, ewentualnie odstąpienie od wymierzenia kary przy uznaniu przekroczenia granic obrony koniecznej
---	-----------	---	---

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

<u>2.1.1. Fakty uznane za udowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
<u>2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów

Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)

Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków

Lp.	Zarzut	
	Zarzut dokonania błędnych ustaleń faktycznych, mający wpływ na treść wyroku jest zasadny.	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Z ugruntowanego orzecznictwa wynika, że zamach jest bezpośredni tak długo, jak długo trwa stan niebezpieczeństwa dla		

dobra prawnego. Przy przyjęciu (większościowym), że obrona konieczna nie ma subsydiarnego charakteru, to może mieć tylko konieczny charakter, a więc musi być podjęta w taki sposób i takimi środkami, jakie są w konkretnej sytuacji niezbędne do odparcia zamachu. Ze znamienia konieczności obrony wynika to, że musi być dopuszczalna taka obrona, która daje broniącemu dostateczną przewagę nad napastnikiem.

W treści wyroku z dnia 12.04.2006r., w sprawie II KK 236/05, LEX nr. 182944 Sąd Najwyższy określił warunki dopuszczalności podjęcia działań obronnych oraz znamiona dotyczące samych działań obronnych:

- zamach, bezpośrednio zamachu, bezprawność, rzeczywistość zamachu skierowanego na jakiegokolwiek dobro chronione prawem,

- druga grupa to odpieranie zamachu, działania motywowane odparciem zamachu, konieczność obrony.

Zamach jest bezpośredni wówczas, gdy stwarza takie niebezpieczeństwo dla dobra prawnego, które może się natychmiast zaktualizować i trwa tak długo, jak długo trwa stan niebezpieczeństwa utrzymywany zachowaniem napastnika.

Z innego orzeczenia – wyroku SN z dnia 6.09.1989r., w sprawie II KR 39/89, OSNPG 1990, nr 2-3, poz. 16 wynika, że o niebezpieczeństwie zamachu decyduje cały szereg czynników, w tym dobro zaatakowane, siła i środki zamachu oraz sposób ich użycia, właściwości napastnika, czas i miejsce

zamachu, wreszcie dynamicznie rozwijający się przebieg, który może potęgować, lub zmniejszać to niebezpieczeństwo.

Sąd Okręgowy zaskarżonym wyrokiem uznał, że P. S. (1) działał w warunkach obrony koniecznej, lecz przekroczył jej granice. Za zbyt intensywne i niewspółmierne do niebezpieczeństwa skierowanego wobec oskarżonego zamachu sąd uznał użycie przez niego niebezpiecznego narzędzia w postaci noża i sposób działania. Z kontekstu pisemnych motywów wyroku wynika, że zdaniem sądu orzekającego bardziej odpowiednie byłoby odpieranie zamachu pięściami z uwagi na to, że P. S. (1) uprzednio trenował boks.

Nie sposób w tej sytuacji oprzeć się wrażeniu, że Sąd I instancji zaprezentował pogląd, iż obrona konieczna ma charakter subsydiarny tzn., że broniący powinien użyć innych możliwości działania w sytuacji kryzysowej, z których skorzystanie pozwoliłoby na uniknięcie skutków obrony koniecznej, uczynienie jak najmniejszej szkody.

Powyższy pogląd jest błędny, bowiem niebezpieczeństwo zamachu należy oceniać w chwili jego wystąpienia i w związku z jego przebiegiem (ex ante, a nie ex post).

Przechodząc do merytorycznej oceny dowodów stwierdzić należy, że podstawę ustaleń faktycznych stanowiło nagranie z monitoringu. Chaotyczne wyjaśnienia oskarżonego P. S. (1) i niekonsekwentne zeznania pokrzywdzonego W. D. samoistnie nie pozwoliłyby na odtworzenia ani

tła i motywów zajścia, ani jego przebiegu.

W zakresie przyczyn zdarzenia przełomowe znaczenie miały zeznania A. M., pozyskane na etapie postępowania sądowego (k. 304 – 306). Dają one podstawę do przyjęcia, że do zajścia poprzedzającego zdarzenie, będącego przedmiotem niniejszego postępowania doszło najwyraźniej na skutek pomyłki P. S. (1), który udał się do mieszkania, w którym świadek przebywała w bliżej nieokreślonym celu związanym z awanturą, jaką zrobiła oskarżonemu jej szwagierka z powodu wybicia szyb w samochodzie.

Nie można zgodzić się jednak z wnioskiem jaki wyprowadził na podstawie tego zdarzenia Sąd Okręgowy, iż skoro obaj mężczyźni zapoznali się wówczas ze swymi możliwościami bojowymi, to wystarczyło by oskarżony użył wyłącznie pięści, a nie noża.

Nie ulega wątpliwości, że świadek P. C. bagatelizował poprzedzające zajście. W/w zeznał mianowicie, że oskarżony zapukał do drzwi mieszkania na parterze, bo miał porachunki z jakimś chłopakiem. Gdy ten chłopak wyszedł na klatkę to się złapali i zaczęli się szarpać. „Dali sobie po mordzie i się puścili” (k. 111). Z relacji tego świadka wynika wprawdzie, iż zwanie oskarżonego z pokrzywdzonym nie miało nawet zbliżonego przebiegu do tego, które miało miejsce później, ale cała sytuacja nie musiała zostać postrzeżona w tożsamy sposób przez P. S. (1), który wszedł w bezpośrednie zwanie z pokrzywdzonym i poznał jego siłę fizyczną, a możliwe, iż także przewagę. Oskarżony cały czas miał

przy sobie nóż, co wynika nie tylko z jego wyjaśnień, ale także zapisu monitoringu. Gdyby jego zamiarem było dokonanie zabójstwa, to nic nie stałoby na przeszkodzie by już wówczas wykorzystał posiadane przy sobie niebezpieczne narzędzie.

Wracając ponownie do osobowego materiału dowodowego, to W. D. (k. 177) zeznał i nie ujawniły się przyczyny, aby w tym zakresie uznać go za niewiarygodnego, iż usłyszał pukanie do drzwi, a kiedy je otworzył zaczął się szarpać z mężczyzną, który przyszedł z C.. Odchodząc mężczyzna zapowiedział, że „jeszcze się policzymy”. Ubrał się i zaczął go szukać, wyszedł na ulicę, a gdy tam go nie było, pobiegł na ul. (...), gdzie zazwyczaj mężczyzna przebywał. Powrócił więc na ulicę (...) i kiedy go zobaczył zaczął biec w jego kierunku, nie widział w jego dłoni noża. Nie szedł się bić, ale zdawał sobie sprawę z tego, że tak może się zdarzyć. Gdy podbiegł do oskarżonego uderzył go pięścią w głowę, nie czuł zadawanych mu ciosów nożem.

Sąd Apelacyjny po odtworzeniu płyty z nagraniem w ramach przygotowania do rozprawy, poczynił odmienne spostrzeżenia niż Sąd Okręgowy, ale takie same jak obrońca, że oskarżony na widok nadbiegającego pokrzywdzonego, nie widocznego na razie w obiektywie kamery, nieśpiesznie przemieścił się w jego kierunku. Daje się zauważyć, że wyjmując nóż z paska. Następnie trzyma go w dłoni w widoczny sposób, nie chowa za plecy jak przyjmuje Sąd I instancji. Istotne jest to, że pomimo pory nocnej podwórko było oświetlone. Nóż nie został zabezpieczony z uwagi na zatrzymanie P. S. (1) w kilka miesięcy po zdarzeniu, ale z

opisu przez niego przedstawionego wynika, że miał dość długie ostrze, a używał go w miejscu pracy, przy robotach wykończeniowych. Nagranie co prawda nie jest bardzo wyraźne, stąd nie można wykluczyć, że było tak jak twierdzi skarżący, że W. D. robi wykop w kierunku ręki oskarżonego trzymającej nóż. Dalej widać dokładnie przypieranie oskarżonego do muru i dynamiczną wymianę ciosów. Pokrzywdzony nie przestał atakować nawet po pierwszych uderzeniach go nożem, a zaniechał działania dopiero po tym jak upadł.

Analiza sytuacyjna przebiegu zdarzenia prowadzi do wniosku, do jakiego doszedł również Sąd Okręgowy, że oskarżony bronił się odpierając bezprawny zamach na jego zdrowie, bądź życie. Pomimo, że sam amatorsko uprawiał boks, to nie można pominąć faktu, że pokrzywdzony był również wysportowanym człowiekiem, trenującym kulturystykę, a zatem posiadającym podobne umiejętności. Wizyjny zapis zdarzenia wskazuje, że oskarżony został zaatakowany uderzeniem w głowę, co potwierdza W. D.. Zachowanie pokrzywdzonego stwarzało duże zagrożenie dla zdrowia i życia P. S., a zatem z jego punktu widzenia przy tak dużej determinacji pokrzywdzonego, z możliwościami którego zapoznał się wcześniej, tylko nóż miał mu zagwarantować bezpieczeństwo i odparcie zamachu. Należy podkreślić, że po upadku W. D. na ziemię P. S. (1) dobrowolnie odszedł co również przeczy jego zamiarowi zabójstwa, który przypisał mu Sąd I instancji zaskarżonym wyrokiem. Sam rodzaj obrażeń pokrzywdzonego również nie może przesądzać o przyjętej kwalifikacji

<p>prawnej przez Sąd Okręgowy, ponieważ w tak ścisłym zwarciu trudno mówić o wymierzaniu przemyślanych uderzeń przez oskarżonego w konkretne części ciała z uwagi na dynamikę zdarzenia.</p>		
<p>Wniosek</p>		
<p>Wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie był zasadny. Za niezasadny uznano zarzut obrazy prawa procesowego.</p>	<p># zasadny # częściowo zasadny # niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Oskarżony w świetle ustaleń poczynionych na podstawie zapisu nagrania monitoringu odpierał bezprawny i bezpośredni zamach na swoje zdrowie i życie. P. S. (1) i W. D. byli osobami w podobnym przedziale wieku i dysponowali podobnymi możliwościami fizycznymi. Po zaatakowaniu uderzeniem w głowę przez zdenerwowanego i również jak oskarżony nietrzeźwego przeciwnika, działanie obronne oskarżonego mieściło się w kodeksowej definicji granic obrony koniecznej.</p> <p>W kontekście ostatecznego, przynajmniej z punktu widzenia Sądu II instancji rozstrzygnięcia, zarzut związany z zaburzeniami neurologicznymi oskarżonego nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Tylko na marginesie wskazać należy, że biegli psychiatrzy uwzględnili w swej opinii całą dokumentację medyczną, w tym opinię neurologa, nie znajdując</p>		

podstaw do kwestionowania
poczytalności oskarżonego.

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
1.	
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
<u>5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
<u>5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
1.	Przedmiot i zakres zmiany
Wyrokiem z dnia 30 listopada 2021r., Sąd Apelacyjny w sprawie II AKa 233/20 w punkcie 1 zmienił zaskarżony wyrok wobec oskarżonego P. S. (1) w ten sposób, że: - uniewinnił go od popełnienia zarzuconego mu czynu, uznając że działał w warunkach art. 25 § 1 k.k., odpierając w obronie koniecznej bezpośrednio, bezprawny zamach na swoje zdrowie i życie; - uchylił orzeczenia z punktów: II, III i V; - w punkcie 2 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz rady prawnego K. K. Rady Prawnego w W. 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym 23 % VAT z tytułu wynagrodzenia za obronę pełnioną z urzędu w postępowaniu odwoławczym;	

- w punkcie 3 kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.	
Zwięźle o powodach zmiany	
Powody zmiany wskazano powyżej.	

<u>5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
<u>5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylecia</u>	
1.1.	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia	
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości # art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia	
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania # art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia	
4.1.	# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia	
<u>5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania</u>	

<u>5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku</u>		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
6. Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
	O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 632 ust. 2 k.p.k., zaś o wynagrodzeniu dla obrońcy na podst. § 17 ust. 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 3.10.2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

7. PODPIS
Anna Zdziarska Przemysław Filipkowski Sławomir Machnio

<u>1.3. Granice zaskarżenia</u>		
Kolejny numer załącznika	1	
Podmiot wnoszący apelację	Obrońca	
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Wina w zakresie w jakim ją uznał Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 2 marca 2020r., w sprawie V K 31/18	
<u>1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia</u>		
# na korzyść	# w całości	

# na niekorzyść			
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
<u>1.3.2. Podniesione zarzuty</u>			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu		
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu		
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia		
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia,		

	jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia		
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka		
#	art. 439 k.p.k.		
#	brak zarzutów		
<u>1.4. Wnioski</u>			
#	uchylenie	#	Zmiana i uniewinnienie, ewentualnie odstąpienie od wymierzenia kary przy uznaniu przekroczenia granic obrony koniecznej